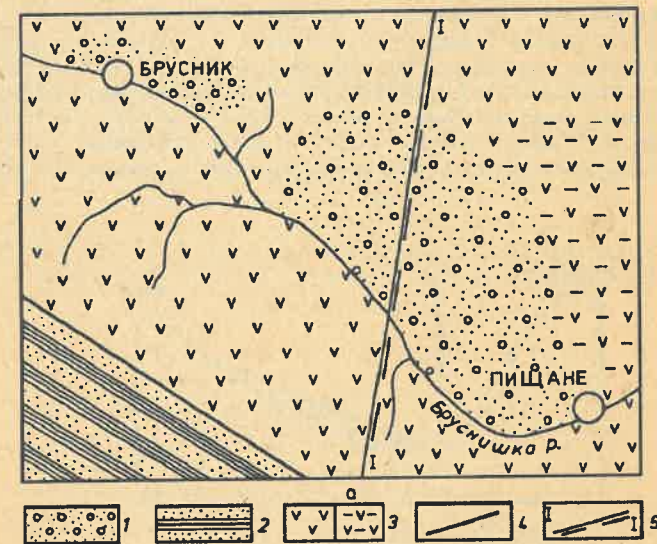

СЕДИМЕНТИТЕ В БРУСНИШКОТО ПОНИЖЕНИЕ И ТЯХНАТА ВЪЗРАСТ

Светослав Белев, Антон Динев

Малкото по площ с неправилна форма Бруснишко понижение се намира непосредствено на североизток от гладното вододелно било на Вискяр. То е разположено на около 900 m надморска височина между селата Брусник и Пищане. През него протича Бруснишката река, която се числи към водосборния басейн на Габерска река. Понижението е развито изцяло върху вулканогенната сенонска задруга, изградена от андезитови агломератни туфобрекчи, прослойки от андезитови туфи и разливни тела от амфибол-пироксенови и амфиболови андезити (Д и м и т р о в, 1960; Д и м и т р о в и др. 1970). На изток понижението допира в пропилитната зона при с. Пищане, а на югозапад се приближава до флишоидната сенонска задруга, източно от връх Буката. Флишоидната задруга, която е отделена от вулканогенната с разсед, е съставена от многократна алтернация на хипоритни варовици, пясъчници, алевролити, аргилити и маргели (Ц а н к о в и др. 1960; К а н у р к о в, 1962).

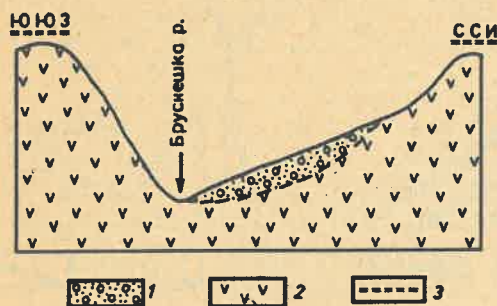

Фиг. 1. Геоложка карта на Бруснишкото понижение и оградните му части
 1 – седименти в понижението; 2 – флишоидна сенонска задруга; 3 – вулканогенна сенонска задруга (a – пропилитна зона); 4 – разсед; 5 – профилна линия

Fig. 1 Geological map of the Brusnishko depression and its enclosing parts
 1 – sediments in th depression; 2 – flysch Senonian formation; 3 – volcanic Senonian formation (a – prophyliitic zone); 4 – fault; 5 – profile line

Бруснишкото понижение е интересно с това, че в него лежат седименти, установени за пръв път от Стоянов и др. (1976). По наши наблюдения те покриват северозточния полегат склон и воалират неравния на места по-стар релеф, а на югозападния стръмен склон липсват. Общата площ на седиментите в понижението не надхвърля 3 km². Ако се съди по най-дълбокия разрез, съвременната им максимална дебелина е около 30 m. Седиментите са изградени от огладени до груби дребни и едни скални късове, примесени от нечисти пясъци и глина. Прави впечатление, че материалът, изграждащ седиментите, е добре сортиран в хоризонтално и вертикално направление, но не е добре споен. Скалните късове са от варовици, пясъчници, андезити и андезитови туфобрекчи, по-рядко от аргилити и мергели. В северния и западния участък на понижението преобладават късове от варовици, а в източния и южния участък – от пясъчници. Варовиците са сивобели, съдържат калцит и редки зърна от кварц и фелдшпати и сравнително малко глинести частици. Пясъчниците са полиминерални, с карбонатна и глинеста спойка. Съдържат зърна от кварц, фелдшпати, слюди, кварцити и дребнозърнести гнайси. В разрезите ясно изпъква увеличаване на размерите на скалните късове от варовици от север на юг, като най-едриите се разполагат в основата на разреза в южния участък на понижението в близост с леглото на Бруснишка река. В северния участък късовете са с напречно сечение от 3 до 20 cm. В южния участък отделни скални късове имат обем от 2 до 10 m³, а един грамаден скален блок достига обем приблизително 100 m³.

Седиментите в Бруснишкото понижение според Стоянов и др. (1976) са кватернерни образувания, отложени през дилувия, т.е. по времето на плейстоцена. Въпреки че в тях не открихме останки от фосили, ръководейки се от сортировката и спойката на материала, както и от местоположението на понижението в най-високата част на планината, приемаме възрастта на седиментите за по-стара – предплиоценска (предпонтгийска). Гранулометричният състав на материала (дребни и едри скални късове) много напомня на люлинския конгломерат, чиято възраст ние приемаме също

Фиг. 2. Геолого-геоморфоложки профил през Бруснишкото понижение по направление I – I

1 – седименти в понижението; 2 – вулканогенна сенонска задруга;
3 – младомиоценска заравнен повърхнина

Fig. 2. Geologo-geomorphologic profile through the Brusnishko depression in direction I – I
1 – sediments in the depression; 2 – volcanic Senonian formation;
3 – Miocene plane surface

за предплиоценска (Белев и др., 1978). Може да се предполага, че в съществуващото през първата половина на неогена малко Бруснишко понижение, когато започва да се формира съвременният релеф на Вискиар, при специфична палеогеографска обстановка, от околните по-високи части се стичат водни потоци. При моделирането в планината на върховата младомиоценска заравнена повърхнина те внасят в понижението денудирания материал от скалите на флишоидната и вулканогенната задруга и го запълват. По наши изчисления в понижението първоначално се натрупва материал с дебелина около 100 m. През плиоцена и особено през кватернера, когато Бруснишка река променя рязко своя ерозионен базис, се изнася голямо количество от седиментите извън обсега на понижението. Те остават като реликтни образувания само на северозточния склон и определят неговия съвременен морфоложки облик.

ЛИТЕРАТУРА

- Белев, С., А. Динев. Запроизхода на люлинския конгломерат. – Год. на ВМГИ. Т. XXIV, част 2, 1978.
- Димитров, Р. Петрографски изучавания на скалите от еруптивната зона в областта на Завалска планина. Предела, част от Гребен и Драгоманските възвишения. – Год. на УПГ, отд. А, Т. X, 1960.
- Димитров, Р., С. Белев. Развитие на вулканизма в еруптивната зона Люлин-Завалска планина. – Сп. на Бълг. геол. д-во, XXXI, 1970.
- Канурков, Г. Тектонски бележки върху Бурелския край и земите югоизточно от него. – В: Приноси към геологията на България. Т. I, 1962.
- Стоянов, И., С. Христов, Т. Костадинов, Я. Миланова, Н. Ганева, Г. Деспотов, Ф. Кожухарова. Доклад върху геологията на част от Любашката верига и Западното Средногорие между градовете Трън и Сливница в М 1:25 000. Геофонд на КГ, 1976.
- Цанков, В., Ю. Стефанов, П. Димитрова, Б. Връблянски, М. Енчева. Геология на Бурела и прилежащите му земи между гр. Трън и Сливница. – Тр. върху геол. на Б-я, ср. страт. и тектоника, 1960, 1.